

צלילו של החלל הריק
על יצירתו של אריק מירנדה
קציעה אלון

קואן, בודהיסטי ידוע, שאול מהו צלילה של מחיאת כף-יד אחת באווירה. מהו צלילו של האין, של הריק, שהוא המלאות-לאין-סוף שאין לדברה, שאין להכילה, ה"ישנות" השרויה בכל. המסורות היפנית של הזן בודהיזם פיתחה את מסורות האמירה הדקה, החריפה, השאלה האחת המנערת את 'דפוסייה מהחשבה השגורים שיצרה התודעה המאובקת וגורמת להארה. האסתטיקה שהנביעה דרך החשיבה הזו, מובחנת אף היא, מלוטשת, גרעינית, גלעינית, דוממת וסוגסטיבית. ציוריו-רישומיו של מירנדה שולחים מחושים רכים וארוכים לעבר המסורת הכבירה הזו, לעבר האסתטיקה הזו. עיגול שמש צהוב מבין סבך עלים זהובים. קווים הורזנטליים ושתי נקודות אדומות. טיפות צבע לצד סימן דק של ירח. סימון של עץ בשלשה קווים. הציור מופשט עד למרכיביו השלדיים: קו, נקודה, עיגול. בכך מהדהד הציור את השירשור: יצירה-טבע-עולם.

ציוריו של מירנדה כמו מונעים מן התשוקה להגיע אל מרכיבי היסוד, אל האחדות העומדת בבסיס ההתגוננות כולן, אל מה שמסתתר ומסתווה בשכבות העמוקות, מתחת למציאות הנושכת, לבליל הרעש והמולת הקולות והצבעים. מירנדה כמו אומר לנו: אני מצייר לא את מה שאני רואה אלא את מה שקיים, או בעצם "לא קיים". את השגב הטרוסנדנטי השרוי כהינומה על מפשח הפנים של הדברים כולם, את המהות הלא נראית, את ה"כוח" הישנו, הנמצא, האונטולוגי, הקיים.

העבודות מבקשות לחולל שינוי תודעתי ברואה, בצופה, אך לעשות כן במעבר דיפוזי, רך, לא בשאלה קואנית המכילה אלימות סימבולית, לא בתרגילי מדיטציה מכאיבי פרקים וחדורי משמעת. דרך הלב הפועם, הליבה ההולמת לקראת השינוי, הפתיחה, הרגיעה, ההבנה.

"הלב הוא קטמנדו", קורא יואל הופמן לאחד מספריו, שגיבורו הוא יהואחים. דומה, כי יהואחים יכול לשמש אף כגיבורו של מירנדה; בעוד הופמן גוזר בחוּדרנות אינטימית מילולית, פיסות חיים, מבצע זאת מירנדה בציור. "צליל הטפיחה בבשר הוא צלילה של היד/האחת מפני שאין עוד חילוק בין גוף לגוף/ אוי האהבה הזאת אל עצמנו כמו/ שמדליקים פתאום אור ורואים", כותב הופמן (הלב הוא קטמנדו, עמ' 116).

"להדליק אור ולראות" מבקשים ציוריו של מירנדה, מנסחים תחינה להתבוננות אחרת, להתבוננות רגישה ביופי החד-פעמי, ועם זאת הנצחי תמיד. "הו השמש [יהואחים חושב] the sun, le soliel, רופא העור!" (שם, עמ' 15), כותב הופמן, ויוצר אסוציאציה בין "אור" ל"עור". שמשותיו של מירנדה הן "השמש", השמש שהיא העין, השמש שהיא המעיין, שמש שהיא כותנות אור ועור בתוכה נעטפים ומחותלים הדברים כולם.